

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка 4 курсу групи 411
денної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Наконечна Тетяна Володимирівна _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Абрамова Алла Сергіївна _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від ____ травня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Наконечна Т.В. Сучасний стан та перспективи розвитку податкового регулювання діяльності малого підприємництва в Україні. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У кваліфікаційній роботі проаналізовано теоретичні та практичні аспекти податкового регулювання малого підприємництва в Україні в умовах економічної нестабільності. Визначено економічну сутність податкового регулювання та механізми його здійснення, проведено аналіз ефективності податкового регулювання малого бізнесу України та Тернопільської області. У результаті дослідження було виявлено ключові проблеми у функціонуванні механізму регулювання для малих підприємств та розроблено рекомендації щодо її вдосконалення з урахуванням європейського досвіду.

Ключові слова: податкове регулювання, податкова система, спрощена система оподаткування, загальна система оподаткування, мале підприємництво.

ABSTRACT

Nakonechna T. The current state and prospects of development of tax regulation of small enterprises in Ukraine. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The qualification work analyzes the theoretical and practical aspects of tax regulation of small business in Ukraine in the context of economic instability. The economic essence of tax regulation and mechanisms of its implementation are determined, the effectiveness of tax regulation of small business in Ukraine and Ternopil region is analyzed. As a result of the study, the key problems in the functioning of the regulatory mechanism for small enterprises were identified and recommendations for its improvement were developed, taking into account the European experience.

Keywords: tax regulation, tax system, simplified taxation system, general taxation system, small enterprise.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ Т.В. Наконечна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	5
1.1 Економічна сутність податкового регулювання малого підприємництва.....	5
1.2 Механізм податкового регулювання малого підприємництва.....	9
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	15
2.1 Аналіз результатів податкового регулювання малого підприємництва в Україні.....	15
2.2 Оцінка результатів податкового регулювання малого підприємництва в Тернопільській області.....	22
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	28
3.1 Європейський досвід податкового регулювання малого підприємництва.....	28
3.2 Проблеми податкового регулювання малого підприємництва в Україні та шляхи їх вирішення.....	33
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42

ВСТУП

Мале підприємництво є важливою складовою у формуванні економічної стабільності держави, особливо у воєнний час. Малий бізнес є найбільш гнучким та швидко пристосовується до економічних змін в країні порівнянні з іншими суб'єктами господарювання на ринку. Функціонування малого підприємництва забезпечує багато соціально-економічних аспектів держави: створення робочих місць, нарощення доходів держави, більшою мірою визначає платоспроможність населення через велику частку малого бізнесу на ринку, також здійснює швидке реагування на попит населення, що призводить до прибутковості.

Актуальність теми зумовлюється тим, що внаслідок повномасштабної війни на території України система податкового регулювання малого підприємництва зазнала змін, впровадження податкових пільг задля державної допомоги підприємству зменшило частку податкових надходжень до бюджету. А відміна їх у серпні 2023 року призвела до втрати чисельності малого бізнесу. Тому, неефективне регулювання може призвести до значних втрат та до збільшення тіньової економіки. Хоч і запроваджені системи, щодо оподаткування малого підприємництва діють досить давно, але дуже часто піддаються змінам. Тому аналіз системи податкового регулювання малого бізнесу є актуальним.

Дослідженням питання оподаткування бізнесу займалися такі науковці: Абрамова А.С., Гевлич А.Р., Коляда Т., Тятьченко О.А., Коваль Н.І. та інші.

Метою роботи є аналіз теоретичних та практичних засад податкового регулювання малого підприємництва, виявлення проблем та розробка пропозиції щодо їх вирішення, враховуючи досвід зарубіжних країн.

Згідно мети виникають такі завдання:

- 1) проаналізувати економічну сутність податкового регулювання малого підприємництва;
- 2) визначити механізм податкового регулювання малого підприємництва;
- 3) здійснити аналіз результатів податкового регулювання малого

підприємництва в Україні;

4) оцінити результати податкового регулювання малого підприємництва в Тернопільській області;

5) проаналізувати досвід європейських країн щодо податкового регулювання малого підприємництва;

б) визначити шляхи удосконалення податкового регулювання малого підприємництва за допомогою зарубіжного досвіду.

Об'єктом дослідження слугує система податкового регулювання малого підприємництва.

Предметом аналізу є вітчизняна система економічних відносин, що виникає під час податкового регулювання малого підприємництва.

Під час здійснення аналізу ефективності податкового регулювання малих суб'єктів господарювання були застосовані різні методи: теоретичний аналіз, метод статистичного дослідження, порівняльний аналіз, прогнозний метод, синтез.

Практичне застосування роботи полягає у формуванні комплексу рекомендацій щодо вдосконалення податкового регулювання малого бізнесу в Україні з врахуванням європейського досвіду. Результати аналізу можуть бути використані органами державної влади для розробки ефективної податкової політики спрямованої на підтримку та розвиток малого підприємництва.

Щодо вдосконалення вище зазначеного питання використовувалося чинне законодавство України, наукові роботи вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі оподаткування малого бізнесу. Звіти оприлюднені: ДСС України та областях, ДКС України, Рахунковою палатою та ДПС України та областях.

Робота містить: вступ, три розділи по два підпункти у кожному, висновки та список рекомендованої літератури. Перший розділ – теоретичний в якому розглядалися теоретичні засади податкового регулювання діяльності малих підприємств. Другий розділ оцінює ефективність податкового регулювання малого підприємництва в Україні та Тернопільської області. Третій розділ систематизує проблеми податкового регулювання малого підприємництва та шляхи їх вирішення за допомогою європейського досвіду.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Економічна сутність податкового регулювання малого підприємництва

Мале підприємництво є досить важливою складовою для підтримання економічного достатку країни. Адже малий бізнес за своєю природою є вагомим елементом економічних відносин країни з ринковим типом економіки, до якого впевнено крокує Україна. Податкова система виступає засобом просування малого підприємництва для довгострокового розвитку економіки держави. Зокрема, мале підприємництво забезпечує підтримку конкурентного середовища на ринку і мінімізує прояви монополізації.

Мале підприємництво забезпечує високу швидкість обороту ресурсів як низьковитратний вид економічної діяльності в умовах дефіциту капіталу, швидке та економічне вирішення проблеми насичення споживчого ринку в умовах структурної перебудови економіки, економічної нестабільності та ресурсних обмежень. Також підприємництво забезпечує рівновагу на споживчому ринку в результаті швидкої адаптації до змін на ринку товарів та послуг. Наразі цей сектор відіграє провідну роль не лише у пришвидшенні темпів економічного зростання, а й у забезпеченні робочих місць і зростанні доходів населення.

Проаналізувавши Закон України, чіткого трактування «мале підприємництво» у ньому немає, але згідно з Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» на рис. 1.1 можна ознайомитися з суб'єктами малого підприємництва. Спільною умовою для фізичних осіб підприємців та юридичних осіб є те, що «середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України» [32].

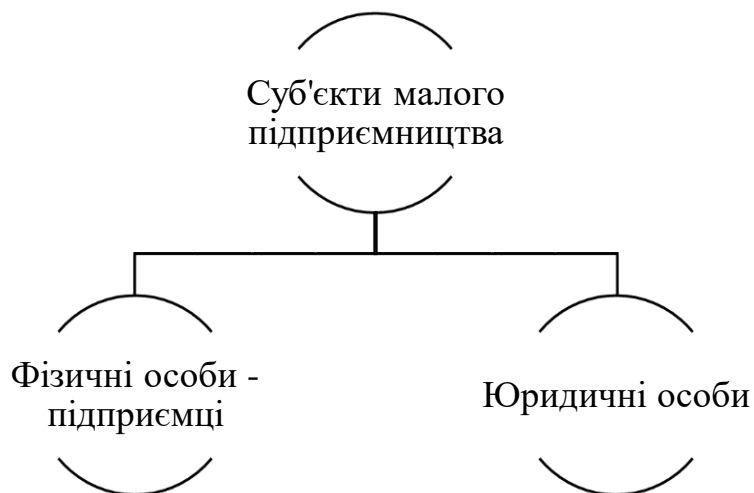

Рис 1.1. Суб'єкти малого підприємництва [52]

Також, згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство є малими, якщо вони не вписуються в показники мікропідприємств і «показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають двом із таких критеріїв: балансова вартість активів – до 4 мільйонів євро включно; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – 8 мільйонів євро включно; середня кількість працівників – до 50 осіб включно» [37].

Податкове регулювання малого підприємництва є дуже важливим, особливо в час нестабільної економічної ситуації в країні. Податкова політика передбачає здійснення податкового регулювання за допомогою різних регуляторних інструментів (рис. 1.2.), які б стимулювали підприємницьку діяльність у країні.

Оптимізація податкових ставок, запровадження податкових канікул, перевірок мораторіїв повинно бути оптимальним, щоб податкове стимулювання працювало на результативність [2].

Податкові пільги є основним інструментом податкового регулювання, що має на меті підтримку пріоритетних галузей господарювання. Згідно Податкового кодексу України: «податкова пільга - передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності підстав» [34].

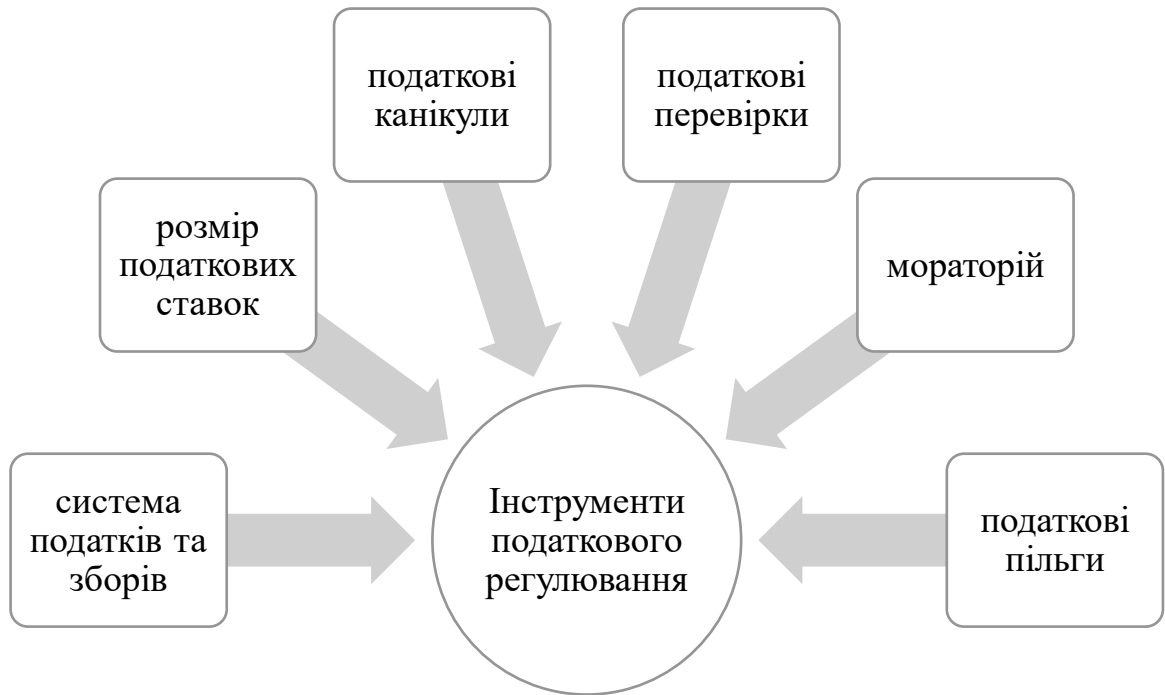

Рис.1.2. Інструменти податкового регулювання малого підприємництва [27]

Субституцією щодо надання податковими органами пільг є ознаки певної групи платників податків та зборів, різновид ведення їхньої діяльності, об'єкт оподаткування. Проте, платник повинен чітко розуміти те, що податкові пільги це не звільнення від податкового обов'язку. В разі застосування пільг можливе обмеження по сплаті суми податків, але ведення податкового обліку та звітності є обов'язковим.

На рис. 1.3 представлено причини здійснення реєстрації у податкових органах. Реєстрація підприємницької діяльності є важливою. Це забезпечує для кожного з учасників ринку рівні права відповідно законодавству України. Ведення офіційної фінансової звітності допоможе власнику малого бізнесу правильно розраховувати та здійснювати аналіз фінансових показників підприємництва задля подальшого розрахунку можливих ризиків у ході розвитку власної справи. Зареєстровані особи можуть претендувати на отримання грантів від держави для розвитку бізнесу. Зокрема, в моменти кризи держава запроваджує податкові пільги, обмеження для забезпечення найбільш комфортних умов для підприємництва. У майбутньому, сплата податків та зборів

внаслідок введення власної справи зараз, дає можливість пенсійного забезпечення. На особу, що відкриває мале підприємництво, але не реєструється у податкових органах накладаються штрафи.

Рис. 1.3. Причини реєстрації малого підприємництва

Україна є досить цифровізованою державою, тому Державна податкова служба України заради максимального покращення взаємодії з платниками активно вводить ІТ- технології. Таким чином ДПС взаємодіє з державними ресурсами, електронними реєстрами, інформаційними системами та пропонує для платників податків отримати послуги онлайн через електронний кабінет платника податків. Адже міжвідомчий інформаційний обмін є основою якісних електронних послуг, що надають податкові та інші державні органи.

Державна реєстрація фізичних та юридичних осіб, що хочуть володіти малим бізнесом, здійснюється згідно Закону України. Внаслідок розвитку технологій і запровадження Міністерством цифрової технології України застосунку «Дія», майбутній власник малого бізнесу може здійснити реєстрацію підприємництва онлайн, скориставшись порталом «Дія: Державні послуги онлайн» [50].

Отже, податкове регулювання діяльності малого підприємництва в Україні

є ключовим елементом підтримки економічної стабільності та розвитку країни. Податкове стимулювання передбачає створення сприятливих умов для ведення бізнесу. За допомогою різних інструментів податкового регулювання впроваджуються заходи, що сприяють конкурентоспроможності малого бізнесу, його адаптації до ринкових умов і забезпечують економічне зростання країни.

1.2. Механізм податкового регулювання малого підприємництва

Стимулювання підприємницької діяльності за допомогою сприятливого податкового регулювання є одним із пріоритетних напрямків розвитку економіки України [26]. Таким чином податкова політика України пропонує малим суб'єктам господарювання дві системи оподаткування: загальна, спрощена.

Загальна система передбачає сплату встановлених законодавством податків на необмежений обсяг доходу підприємництва, також загальна система оподаткування не обмежує у кількості найманих працівників. На законодавчому рівні загальна система керується статтею 177 Податкового кодексу України. У табл. 1.1. продемонстровано ставки податку передбачені статтею 167.1 цього ж кодексу для фізичних осіб підприємців.

Таблиця 1.1.

Ставки податку на загальній системі оподаткування [34]

Вид податку	Ставка податку, %
Податок на доходів фізичних осіб	18
Військовий збір	1,5

У випадку, якщо малий бізнес забезпечений найманими працівниками, відбувається сплата податків по кожному з них. Податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок потрібно сплачувати щоквартально до 20 числа наступного місяця. Окрім основних видів податку, ФОП може додатково сплачувати: акцизний податок, мито, рентну плату,

екологічний податок, туристичний збір, податок на нерухоме майно, податок на прибуток. Якщо суб'єкт оподаткування зареєстрований платником податку на додану вартість, до основного зобов'язання додається і сплата ПДВ [24].

Однією з плюшок загальної системи оподаткування є те, що доступні довільні КВЕДи. Оподаткуванню фізичних та юридичних осіб підлягає прибуток, але юридичні особи повинні оподатковувати прибуток як фінансовий результат, а фізична особа-підприємець оподатковує прибуток як дохід мінус витрати.

Розвиток малого бізнесу в країні відіграє ключову роль в благополуччі економіки держави та забезпечує вакантні та стабільні місця працевлаштування нерезидентів та резидентів України.

З 24 лютого 2022 року до тепер уряд суттєво змінив спрощену систему оподаткування та розширив інструменти податкового регулювання у вигляді пільгових умов оподаткування з метою підтримки бізнесу. На початку повномасштабного вторгнення це було виправдано, адже всіх спіткав ефект неочікуваності в умовах російської агресії. Проте сьогодні величезна потреба у фіскальних ресурсах вимагає збільшення податкової бази для забезпечення нормального функціонування економіки в умовах війни. Тому з серпня 2023 року влада вела нові зміни спрощеної системи, зосереджені на відновленні довоєнних податків.

Податковими органами запроваджено систему податкового регулювання, яка повинна забезпечити оптимальне податкове навантаження.

«Спрощена система оподаткування – спеціальний податковий режим, запроваджений для зниження податкового навантаження та стимулювання малого підприємництва в Україні» [32]. Впровадження цієї системи в податкове регулювання викликане необхідністю зменшення кількості тіньового зростання суб'єктів підприємницької діяльності та подолання кризових явищ у економічному секторі держави.

Спрощена система оподаткування в Україні складається з чотирьох груп (рис. 1.4.), які забезпечують різні умови та вимоги для всіх категорій

підприємств та суб'єктів господарювання. Кожна група має свої специфічні нормативи, податкові ставки єдиного податку та обмеження, що дозволяє максимально ефективно регулювати оподаткування всіх видів господарської діяльності. Детальніше про кожна з груп.

Рис. 1.4. Спрощена система оподаткування за групами [34]

Платники першої групи можуть бути фізичні особи, що здійснюють роздрібну діяльність та надають побутові послуги населенню. Умовами становлення особи, як платника податків 1 групи ССО представлені на рис. 1.5.

Ставка єдиного податку	• 10% прожиткового мінімуму
Обсяг доходів	• 167 мінімальних зарплат за рік
Наймані працівники	• немає
Податковий період	• 1 рік

Рис. 1.5. Умови для платників податку 1 групи ССО [34]

Ця група є найпростішою. Сплата податку здійснюється у фіксованому розмірі, що залежить від прожиткового мінімуму. ФОП повинна вести облік доходів та раз у рік подавати податкову декларацію в контролюючі органи.

Наявність касових апаратів не є обов'язковою.

Друга група спрощеної системи оподаткування (рис. 1.6.) має схожі умови з першою, але є певні нюанси, що відрізняються. ФОП 2 групи має можливість наймати працівників у кількості до 10 осіб, повинен обов'язково використовувати РРО/ПРРО. Платники цієї групи не мають право займатися посередницькою діяльністю та діяльністю, що зв'язана з ювелірними прикрасами та дорогоцінними матеріалами. Займатися господарською діяльністю можна лише за реєстрованими КВЕДами, що дозволені законодавством для 2 групи спрощеної системи оподаткування.

Ставка єдиного податку	• 20% від мінімальної заробітньої плати
Обсяг доходів	• 834 мінімальних зарплат за рік
Наймані працівники	• до 10 робітників
Податковий період	• 1 рік

Рис. 1.6. Умови для платників податку 2 групи ССО [34]

Одним з ключових моментів при реєстрації ФОП 1 та 2 групи є те, що вони не можуть бути платниками податку на додану вартість. Незалежно чи отримало підприємництво дохід – податки повинні сплачуватися щомісячно. Найчастіше при реєстрації на спрощену систему суб'єкти господарювання вибирають 3 групу.

Ставка єдиного податку	• 3% (для платників ПДВ) або 5% від доходу
Обсяг доходів	• 1167 мінімальних зарплат за рік
Наймані працівники	• без обмежень
Податковий період	• 1 квартал

Рис. 1.7. Умови для платників податку 3 групи ССО [34]

Проаналізувавши рис. 1.7. можна зрозуміти чому є вибір більшості таких.

Третя група має менше обмежень в порівнянні з 1 та 2. Платниками можуть бути як фізичні так і юридичні особи. Також 3 група передбачає регулювання для платників ПДВ та забезпечує їм меншу ставку єдиного податку 3%, яка для неплатників ПДВ становить 5% від доходу. Але в свою чергу платник ПДВ зобов'язаний вести книгу доходів та витрат. Більше можливостей для платників компенсується тим, що податковий період складає 1 квартал. Тобто частіший моніторинг від податкових органів.

Платниками єдиного податку 4 групи є ФОП, що ведуть діяльність лише в межах фермерських господарств на території України, зареєстровані згідно з Законом України «Про фермерське господарство», та юридичні особи, сільгоспвиробники [19]. Ставка цієї групи залежить від розташування та класифікації угідь встановленим Податковим кодексом України. Сплата єдиного податку передбачена 1 раз на квартал, але специфіка розрахунку ставок дещо відрізняється (табл.1.2). Сплата єдиного податку справляється в місцеві бюджети за місцем розміщення земельної ділянки.

Таблиця 1.2.

Ставки єдиного податку для платників на 4 групі спрощеної системи оподаткування [34]

I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал
10 %	10 %	50 %	30 %

Офіційний портал Державної податкової служби України інформує: «Платники – ФОП 4 групи можуть бути не тільки власниками, а й користувачами (орендарями) земельних ділянок сільськогосподарського призначення. В зв'язку з цим, варто наголосити на тому, що від сплати земельного податку звільняються на період дії єдиного податку четвертої групи власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду платнику єдиного податку четвертої групи» [14]. Згідно Податкового кодексу реєстрація на спрощену систему є безстроковою, але для платників єдиного податку 4 групи потрібно кожного року

підтверджувати свій статус [34].

Спрощена система передбачає значно нижчі ставки податків у порівнянні з загальною системою, що дозволяє суб'єктам господарювання зберігати більше прибутку для розвитку бізнесу. ССО має свої плюси та мінуси. Підприємства на спрощеній системі подають менш об'ємну звітність до податкових органів, що зменшує адміністративне навантаження та витрати на бухгалтерію. Це дозволяє зосередитися на основній діяльності, оскільки менше часу і ресурсів витрачається на дотримання податкових вимог. Сталі суми єдиного податку залежать від прожиткового мінімуму і є незмінні протягом року – це полегшує фінансове планування. Але в свою чергу існують обмеження по річному доходу, що може бути обмежуючим фактором для швидкозростаючих підприємств. Перевищення встановлених лімітів доходу або порушення інших вимог певної групи може призвести до втрати права на пільги встановленні в спрощеній системі. Також спрощена система передбачає обмеження у виборі виду діяльності.

Підсумовуючи думку науковців, що вивчали детально цю тему можна зазначити, що запропонована в Україні спрощена система оподаткування повинна сприяти розвитку малого підприємства. Потрібно зазначити те, що пільгова система оподаткування буде виграшним варіантом лише для прибуткового бізнесу. Для нестабільного та збиткового підприємства краще вибирати загальну систему. Адже на спрощеній системі потрібно сплачувати єдиний податок в незалежності чи ваш бізнес приніс в цьому місяці дохід чи ні.

Отже, механізм податкового регулювання малого підприємства в Україні передбачає дві системи оподаткування: загальну та спрощену. Загальна система є більше універсальною, оскільки не обмежує обсяг доходу та кількість найманих працівників. Спрощена система поділяється на чотири групи, кожна з яких має специфічні умови та податкові ставки, що робить її привабливою для малого бізнесу через зниження податкового навантаження та простішу звітність.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз результатів податкового регулювання малого підприємництва в Україні

З початку повномасштабного вторгнення українська економіка працює в умовах постійних викликів. Російський агресор має на меті зруйнувати всю промислову, цивільну та критичну інфраструктуру нашої держави. Це призводить до великих втрат та задля відновлення потребує значних капіталовкладень та часу. Через військову загрозу та руйнування багато підприємств припинили функціонувати на ринку. Також важливу роль відіграє закриття шляхів збуту та обмежений доступ до сировини, міграція та внутрішнє переміщення населення України, внаслідок чого підприємства почали втрачати працівників. Кожна з галузей прямо чи опосередковано зазнала втрат внаслідок нападу росії на територію України. Події, що зараз відбуваються в країні, спонукають до кардинальних змін в економічному секторі держави (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Оцінка динаміки зміни чисельності суб'єктів підприємницької діяльності в Україні у 2020-2022 роках [10]

Суб'єкти підприємництва	Роки			Абсолютне відхилення, (+,-)	
	2020	2021	2022	2021	2022
Великі	512	610	494	98	-116
Середні	17946	17811	15037	-135	-2774
Малі	1955119	1937827	1716977	-17292	-220850

Для розуміння всього становища суб'єктів підприємницької діяльності в табл. 2.1. представлено динаміку зміни кількості підприємств за розподілом на великі, середні та малі підприємства.

Проаналізувавши таблицю можна побачити, що значну частину займає малий бізнес. В середньому 99,07% зареєстрованих бізнесів відносяться до малих. На жаль, приріст суб'єктів підприємницької діяльності має тенденцію до зниження. У 2021 році зменшення кількості підприємств є наслідком пандемії COVID-19, а от різке закриття малих підприємств у 2022 році спричинене початком повномасштабного вторгнення, що призвело до міграції населення та знищенням підприємств агресором. У цей період завершили власну діяльність більше 220 тисяч малих підприємств. На сьогоднішній день з даних Опендатабот: «Майже 31 тисяча ФОПів припинили свою діяльність за перші 4 місяці 2024 року. Понад 23% новостворених ФОПів минулоріч закрились у 2024 році» [31]. З початком війни і до серпня 2023 року податкові органи ввели низку податкових пільг для українського бізнесу. Дані зміни дали позитивний ефект і в першому півріччі 2023 року зареєструвались близько 300 тисяч нових ФОПів [52]. Але сьогодні держава повернула довоєнний податковий режим і кількість офіційно реєстрованих ФОПів зменшилася. Тому, варто проаналізувати системи оподаткування для малого підприємства задля повернення приросту реєстрації малого бізнесу й забезпечення: сприятливих систем оподаткування для платників та більшого доходу для зведеного бюджету країни.

Важливим суб'єктом в економічному зростанні держави є мале підприємство. Адже малий бізнес забезпечує: зайнятість населення та бюджет країни доходами. З метою безпеки, державні органи обмежили доступ до звітів, тому деякі дані, представлені в аналізі будуть з довоєнного періоду.

Зрозуміло, що з початком війни багато з малих підприємств завершили свою діяльність, кожен вид діяльності зазнав втрат (табл. 2.2.), але будівництво, як вид діяльності має найбільшу частку, а саме 52,56%. Також сільське, лісове та рибне господарство зменшило свою чисельність більше, ніж на 17 тисяч, близько 25% підприємств малого бізнесу за даним КВЕДом припинили діяльність.

Бойові дії у певних регіонах України, обмеженість у транспортуванні та доставці сировини, матеріалів, зменшення попиту населення на запропоновані товари призвели до вище зазначених змін.

Таблиця 2.2.

Аналіз зміни кількості малих підприємств за видами діяльності
у 2021-2022 році [10]

Види діяльності	Роки		Абсолютний приріст,(+,-)	Темп приросту, %
	2021	2022		
Сільське, лісове та рибне господарство	68659	51555	-17104	-24,91
Промисловість	116570	97985	-18585	-15,94
Будівництво	44036	20890	-23146	-52,56
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	773845	658211	-115634	-14,94
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	93489	87188	-6301	-6,74
Тимчасове розміщення й організація харчування	69536	57540	-11996	-17,25
Інформація та телекомунікації	283767	295577	11810	4,16
Фінансова та страхова діяльність	10250	8946	-1304	-12,72
Операції з нерухомим майном	94008	78866	-15142	-16,11
Професійна, наукова та технічна діяльність	142646	136950	-5696	-3,99
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	53315	45196	-8119	-15,23
Освіта	17874	17401	-473	-2,65
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	32075	30005	-2070	-6,45
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	15708	13432	-2276	-14,49
Надання інших видів послуг	110411	94089	-16322	-14,78

Щодо видів діяльності, лише «Інформація та телекомунікації» мали позитивний темп приросту, що склав трошки більше 4%. За перший рік повномасштабного вторгнення вище зазначений вид діяльності поповнив

кількість на 11810 зареєстрованих малих підприємств. В умовах війни дана сфера забезпечила для громадян пропозицію, яка була актуальна на початку війни, а саме обізнаність та доступність інформації. Також з табл. 2.2. можна побачити, що найбільшу чисельність займає оптова та роздрібна торгівля. У 2022 році 38% всього малого бізнесу припадало саме на цей вид діяльності.

Стабільні надходження до державного бюджету є ключовим аспектом у збагаченні економічної стійкості держави. Найбільшу частку доходів бюджету України за останні роки складають податкові надходження. Як і в довоєнний період, так і в період війни податкові надходження суттєво збагачують Зведений бюджет України (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Аналіз динаміки доходів Зведеного бюджету України в розрізі податкових надходжень у 2021-2023 роках, млрд грн [51]

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп приросту,%	
	2021	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Доходи бюджету	1662,2	2196,3	3104,3	534,1	908	32,13	41,34
Податкові надходження всього, з них:	1453,8	1343,2	1638,1	-110,6	294,9	-7,61	21,96
ПДВ	536,5	466,9	580,8	-69,6	113,9	-12,97	24,39
Акцизний податок	180,2	115,4	189,7	-64,8	74,3	-35,96	64,38
Мито	38,2	26,2	40,6	-12	14,4	-31,41	54,96
ПнП	163,8	130,6	159,3	-33,2	28,7	-20,27	21,98
Рентна плата	89,3	94,1	66,3	4,8	-27,8	5,38	-29,54
Місцеві податки та збори	89,9	84,3	100,0	-5,6	15,7	-6,23	18,62
ПДФО, в тому числі:	349,8	420,7	496,3	70,9	75,6	20,27	17,97
Військовий збір	28,6	33,7	38,0	5,1	4,3	17,83	12,76

Аналізуючи табл. 2.3. можна побачити, що 2022 році дохідність бюджету,

щодо податкових надходжень знизилася. Темп приросту у розрізі різних податків спостерігається від'ємним, а от доходи з податку на доходи фізичних осіб збільшилися на 20,27%. Також платежі з рентної плати показали збільшення на 4,8 млрд грн у порівнянні з 2021 роком. У 2023 році показники податкових платежів прийняли тенденцію до збільшення. Найбільший темп приросту спостерігається у справлянні акцизного податку та мита, 64,38% та 54,96% відповідно. А от щодо ПДФО, яке з початком повномасштабного вторгнення показало найбільший темп приросту з справляння податкових платежів, то у 2023 році цей показник зменшився близько на 3%.

Якщо брати податкові надходження у частках до кожного з податків та зборів по кількості податкових надходжень у 2023 році податок на доходи фізичних осіб складав 496,3 млрд грн, тобто 30%. ПДФО є другим податком по доходах у бюджет після податку на додану вартість – 580 млрд грн.

Так як зазначалося у 1 розділі, мале підприємництво має можливість реєструватися на загальну систему оподаткування, яка передбачає сплату податку на доходи фізичних осіб та військовий збір. Також в табл. 2.3 спостерігається позитивна тенденція росту сплаченого військового збору в період 2021-2023рр., яка у звітному році зросла на майже 13%. Такі зміни спричинені скороченням економічної активності та падінням ВВП, тому це має негативні наслідки для малого бізнесу, який і так страждає від війни. Збільшення частки ПДФО значно вплине на доходи країни, а щоб збільшувати його надходження, державі потрібно стимулювати суб'єктів економічної діяльності, що є основним важелем збагачення цього податку. Згідно даних Податкової служби України станом на 01.01.2023р. на загальній системі оподаткування перебувало 479,73 тис осіб [9].

Спрощена система оподаткування є не обов'язковим режимом, запропонованим з боку Податкових органів України для платників податків. В умовах даного режиму платники отримують більш ліберальну систему вимог законодавства та виконання адміністративних обов'язків. Даний режим з часу свого існування піддається постійним змінам. Останні зміни відбулися у серпні

2023 року коли уряд вирішив повернути довоєнне податкове навантаження [30].

Держава в умовах війни повинна нарощувати свої доходи та забезпечувати комфортне економічне середовище для населення країни. Надходження до місцевих бюджетів (рис. 2.1.) значно впливають на добробут громади. У воєнний час зросла кількість людей, що потребують соціальної допомоги: внутрішньо переміщені особи, ветерани. Місцеві бюджети за допомогою своїх ресурсів можуть забезпечити соціальну допомогу та відновлювати інфраструктуру громади для покращення умов життя. Також податкові платежі, що надходять у місцевий бюджет можуть направлятися на підтримку та відновлення місцевого бізнесу, що постраждав внаслідок дій агресора.

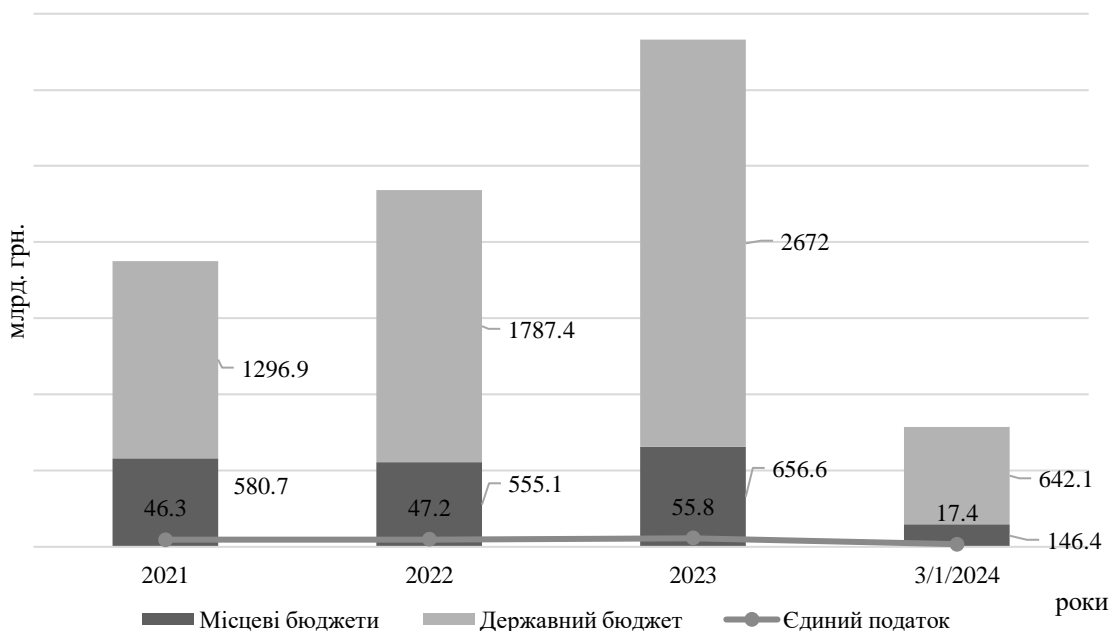

Рис. 2.1. Доходи державного та місцевих бюджетів у період війни, млрд грн [51]

Єдиний податок слугує надійним та стабільним податком, що збагачує місцеві бюджети країни. З рис. 2.1. можемо побачити, що доходи місцевих бюджетів у 2022 році зменшились на 25 млрд грн, але тенденція єдиного податку не знизилася, а навпаки збільшилася. Вчасне запровадження урядом інструментів податкового регулювання забезпечило тенденцію накопичення доходів з єдиного податку. Але тепер постає питання, чи ця тенденція після серпня 2023 року збережеться.

Так, як сплата єдиного податку передбачається з осіб, що перебувають на спрощеній системі оподаткування. Адже збільшення кількості малого бізнесу у відносно «спокійних» регіонах є певним індикатором економічної активності того чи іншого регіону. Як відомо з попереднього розділу, що близько 99% всіх суб'єктів господарювання це саме малі підприємства. Збільшення чисельності нових підприємств показує економічне пожвавлення. Доцільно визначити групу, яка є найбільш популярною при реєстрації та подальшій співпраці бізнесу з податковими органами (рис.2.2).

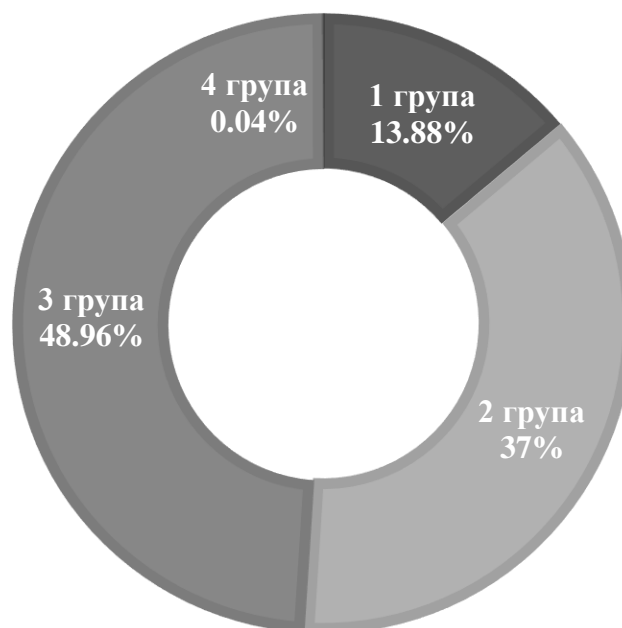

Рис. 2.2. Кількість осіб, що використовують спрощену систему оподаткування за 2022 рік, % [9, 10]

Згідно даних ДПС України, у 2022 році майже 49% платників на спрощеній системі оподаткування третьої групи, що і є найбільш популярною серед платників, спричинене податковими пільгами, як вже зазначалося вище. З одного боку це слугувало хорошою підтримкою для підприємств, але дані умови були досить нерівними між суб'єктами господарювання та скоротили доходи до Державного бюджету України. Податкові пільги, що буди введенні, дозволили

великим підприємствам переходити на спрощену систему, що і слугувало скороченню доходів до Бюджету України.

Отже, з початком війни економіка країни зазнала значних викликів, що суттєво вплинуло на малий бізнес. За даними аналізу, малий бізнес складає переважну частину підприємств України. З метою підтримки уряд запровадив низку податкових пільг, що позитивно вплинули на реєстрацію нових суб'єктів господарювання. Державний бюджет значно залежить від податкових надходжень, у перший рік повномасштабного вторгнення показник податкових надходжень знизився на 7,61%. Хоч доходи підприємств, що перебували на загальній системі оподаткування збільшилися на 20,27%. Спрощена система оподаткування також показала позитивну тенденцію: за період 2021-2023рр. сума єдиного податку з 46,3 млрд грн зросла до 55,8 млрд грн.

2.2. Оцінка результатів податкового регулювання малого бізнесу в Тернопільській області

Важливим стратегічним рішенням для збереження підприємства на початку війни – його релокація. 1639 підприємств подали заявки у Міністерство економіки України з проханням релокації їхнього бізнесу, близько половини охочих були малі підприємства [25].

Релокація бізнесу здійснюється з регіонів, де ведуться бойові дії. Вибір для переїзду, в більшості припадає на Львівську область. За даними Міністерства економіки ще підприємства вибирають: Закарпатську, Чернівецьку, Тернопільську, Дніпропетровську та Івано-Франківську області [25].

Досліджуючи зміни стану єдиного податку в регіонах, що є популярними для переїзду підприємств (табл. 2.4.). В кожному з регіонів у перший рік війни спостерігається позитивний приріст, найбільші показники у Львівській (14,1%) та Івано-Франківській (7,5%) областях. Показники інших запропонованих

областей в середньому збільшилися на 4,2%. Такий приріст єдиного податку є наслідком внесених в законодавство змін, що дозволяло перейти на спрощену систему оподаткування та сплачувати 2% єдиного податку замість ПДФО (18%).

Таблиця 2.4.

Темп надходження єдиного податку по регіонах у 2021-2023 роках,% [3]

Область	Темп приросту,%			Абсолютне відхилення, (+,-)	
	2021	2022	2023	2022	2023
Львівська	106,2	120,3	118,3	14,1	-2
Закарпатська	103,3	106,6	100,1	3,3	-6,5
Чернівецька	104,8	109,2	123,2	4,4	14
Тернопільська	103,4	107,9	110,1	4,5	2,2
Дніпропетровська	102,5	107,1	120,3	4,6	13,2
Івано-Франківська	101,6	109,1	118,2	7,5	9,1

А у 2023 році показники приросту дещо змінилися, Чернівецька (14%) та Дніпропетровська (13,2%) області збільшили приріст єдиного податку більше як в 3 рази у порівнянні з 2022 роком, а от в Львівській області приріст знизився на 2%. Такі зміни можливі через зміну відносно безпечності регіону.

Військова агресія та пов'язані з нею обмеження, такі як перебої в роботі державних установ, руйнування інфраструктури та міграція населення, суттєво ускладнили збір та обробку податкової інформації у 2022 та 2023 роках. Це призвело до неповної та фрагментарної статистики, що ускладнює аналіз порівняно з 2021 роком, коли дані були більш достовірними та повними. Тому, для об'єктивної оцінки впливу війни на податкову систему, доцільніше використовувати дані за 2021 рік як базовий період, враховуючи при цьому обмеженість та потенційну неточність інформації за наступні роки.

Для кращого територіального ознайомлення з діяльністю малого бізнесу і впливом на добробут регіону на рис. 2.3 зображено частка малого бізнесу в Тернопільській області. Малий бізнес найбільш чисельний у порівнянні з всіма

суб'єктами господарювання, а саме 94%. Цей показник показує, що доходи у бюджет України в Тернопільській області не залежать від великих підприємств. І на територіальному ринку присутня здорова конкуренція.

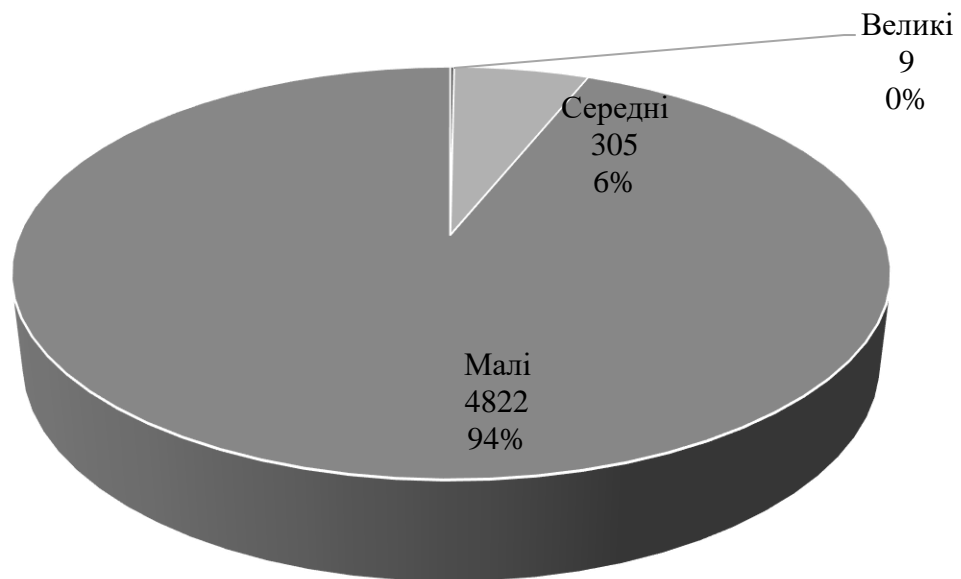

Рис. 2.3. Структура підприємництва у Тернопільській області у 2021 році [18]

У Тернопільській області найбільш популярними видами діяльності малого підприємництва є реалізація сільського, рибного та лісового господарства, роздрібна та оптова торгівля й промисловість (рис 2.4.). Показники становлять 21%, 20%, 17% відповідно.

Тернопільщина багата земельним ресурсом, близько 75% області виділено під сільське господарство, також на території області діє близько 800 фермерських господарств [46]. В свою чергу розвиток сільського господарства призводить до розширення шляхів продажу та переробки виробленої продукції. Забезпеченість харчовою продукцією призводить до розвитку торгівлі, а переробка сировини розвиває промисловість

На сьогодні, дані щодо видової спеціалізації Тернопільської області за 2021 рік є неактуальними, але обов'язковими для аналізу економічного зростання регіону. Як зазначалося вище близько 25% малих підприємств України, що спеціалізувалися на сільському та рибному господарстві з початком

повномасштабного вторгнення припинили свою діяльність. Можна припустити, що Тернопільщина також зазнала втрат щодо реалізації даного виду діяльності, адже відбулося скорочення можливостей експорту товарів чи сировини. Також даний вид діяльності здійснювався в більшості чоловіками, що могло призвести до відтоку робочої сили.

Рис. 2.4. Частка малих підприємств Тернопільщини за видами діяльності у 2021 році, % [18]

Зважаючи на дані з табл. 2.5, податкові надходження до місцевого бюджету Тернопільської області стрімко зросли у 2022 році на близько 30%, а в 2023 р. ще на 11,49%, що свідчить про економічне зростання та ефективність фіскальної політики регіону. Найбільша частка доходів припадає на справляння ПДФО, що в середньому на останні два роки повномасштабного вторгнення складає 74% усіх податкових надходжень до місцевого бюджету. З початком війни показник податку на доходи фізичних осіб збільшив частку на 1536,5 млн грн у 2022 році.

Позитивне значення спостерігається за динамікою плати за землю. Також показник єдиного податку, а саме спрощеної системи оподаткування першої, другої, третьої груп зріс на 7,88% та у звітному році на 10,11%. Що свідчить про

розвиток нерухомості. А от частка податкових надходжень 4 групи оподаткування з початком війни зменшилася на майже 3%, хоча у 2023 році відновилися та зросли на 9,36%. Це підкреслює вище зазначенні слова, щодо зміни видів діяльності області та труднощах у сільськогосподарському секторі регіону.

Таблиця 2.5

Податкові надходження місцевого бюджету Тернопільської області
у 2021-2023 роках, млн грн [15, 16, 17, 51]

Показники	Роки			Абсолютне відхилення, (+/-)		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Податкові надходження, з них:	5718,4	7424,3	8277,6	1705,9	853,3	29,83	11,49
ПДФО	3992,5	5529	6113,5	1536,5	584,5	38,48	10,57
Податок на нерухоме майно	171,6	171,9	298,1	0,3	126,2	0,17	73,41
Плата за землю	414,9	446,5	568,5	31,6	122	7,62	27,32
Акцизний податок	128,3	107,5	95,2	-20,8	-12,3	-16,21	-11,44
Єдиний податок 1-3 група	842,5	908,9	1000,8	66,4	91,9	7,88	10,11
Єдиний податок 4 група	160,5	156	170,6	-4,5	14,6	-2,80	9,36
Інші	8,1	104,5	30,9	96,4	-73,6	1190,12	-70,43

Водночас, спостерігається суттєве зниження надходжень від акцизного податку близько 33 млн грн в період з 2021-2023 рр. Це може бути наслідком зменшення споживання підакцизних товарів, внаслідок обмежень запроваджених урядом у 2022 році, щодо обмеження поставок пального та збільшення вартості підакцизних товарів і зменшення платоспроможності населення країни. Загалом, аналіз податкових надходжень місцевого бюджету Тернопільської області виявляє позитивні тенденції, незважаючи на виклики пов'язані з початком війни та реолокацією підприємств. Зростання більшості видів податкових надходжень свідчить про ефективність податкового регулювання та здатність регіону адаптуватися до нових умов.

Отже, у Тернопільській області стратегічним рішенням для збереження малого бізнесу під час війни стала його реолокація, що призвело до позитивних змін у податкових надходженнях. Загалом, податкові надходження до місцевого бюджету Тернопільської області в 2022 році зросли на 30%, а у 2023 році ще на 11,49%, що свідчить про ефективність фіскальної політики регіону. Найбільший приріст спостерігався у ПДФО, платі за землю та єдиному податку 1-3 груп.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

3.1 Європейський досвід податкового регулювання малого підприємництва

Для удосконалення податкового регулювання в Україні потрібно враховувати європейський досвід, зважаючи на те, що Україна прагне до європейських стандартів та розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Європейські країни виступають орієнтирами для впроваджень позитивних оновлень у податковому регулюванні малим бізнесом на території України. Зі слів Н. Кожевїна: «Малий бізнес займає сьогодні 5-6% ВВП» [20]. Цей показник зі слів пані Наталі становив би близько 30%, беручи до уваги тіньову економіку. Так, як цей самий показник в країнах Європи сягає близько 60%.

Одним з найпоширеніших способів стимулювання розвитку малого бізнесу в розвинених країнах є надання податкових преференцій через впровадження спеціальних податкових правил (Франція) або використання загальних правил з певними пільгами для малих підприємств (Великобританія). Важливо вивчити міжнародний досвід застосування спрощених податкових режимів для малого бізнесу та обґрунтувати необхідність їх адаптації та впровадження в Україні [23].

У Франції для малих і середніх підприємств існують спеціальні (спрощені) податкові режими, які залежать від їхнього обороту. Такі підприємства звільнені від подання декларацій про податок на додану вартість, але сплачують прибуткові податки, ставка яких варіюється залежно від сфери діяльності.

Спрощений податковий режим передбачає спрощену форму звітності. Малі підприємства подають основні дані про свій баланс, основні фонди, розмір інвестицій та фінансові результати діяльності. Підприємства, що надають послуги, можуть зменшити свій оподатковуваний дохід після перевірки офіційного аудитора.

Малі підприємництва у Франції користуються спрощеним режимом декларування прибутку та сплати податків, де фактичні витрати відносять до виробництва. Вони зобов'язані реєструватися платниками ПДВ, але сплачують цей податок не щомісяця, а щоквартально. Облік та звітність таких підприємств менш жорсткі порівняно з великими компаніями. Малі підприємства сплачують знижену ставку податку на прибуток у розмірі 19%, замість стандартних 33,8%. Частина оподаткованого прибутку за зниженою ставкою повинна бути використана для капіталовкладень.

У Великобританії податкове регулювання малого підприємництва побудоване на загальних підставах з певними винятками. Підприємства з річним доходом до 15 тисяч фунтів стерлінгів звільнені від детального звітування, що значно знижує адміністративне навантаження. Прогресивна шкала оподаткування прибутку забезпечує пільги для найменших компаній, застосовуючи ставку лише 10% для прибутків до 10 тисяч фунтів. Крім того, податкові знижки на амортизацію та інвестиції в інновації стимулюють розвиток та модернізацію малого підприємництва. Звільнення від ПДВ для підприємств з оборотом до 52 тисяч фунтів та спрощені вимоги до аудита додатково полегшують діяльність малого бізнесу [23].

Швеція, на відміну від Великобританії, дотримується принципу "нейтральності" у податковому регулюванні, застосовуючи однакову базу оподаткування, податкові ставки, подання звітності для всіх підприємств незалежно від їх розміру, місцезнаходження. Проте, існують певні винятки у вигляді податкових пільг для малого бізнесу. Так, малі підприємства можуть використовувати спрощений касовий метод обліку, звільнені від обов'язкової реєстрації бізнесу в державних органах, окрім податкової та мають право на рідшу подачу податкової декларації. Крім того, для нових суб'єктів господарювання передбачена можливість віднімати збитки від господарської діяльності протягом перших п'яти років, а дивіденди від непублічних компаній частково звільняються від оподаткування [23].

Таким чином, обидві країни демонструють різні підходи до податкового

регулювання малого підприємництва. Великобританія робить акцент на спрощенні та стимулюванні, тоді як Швеція намагається забезпечити рівні умови для всіх підприємств, надаючи при цьому певні пільги для малого бізнесу.

Основною метою податкової політики зарубіжних країн є встановлення таких відносин з платниками податків, які забезпечують своєчасне та повне виконання ними своїх податкових обов'язків. Це пов'язано з двома чинниками: менталітетом населення та довірою громадян до держави.

З початком війни питання релокації підприємництва було одним з основних, релокація відбувалася не лише всередині країни, але й за кордон. Забезпечення найбільш комфортних умов для бізнесу, ось що шукали фізичні чи юридичні особи.

Найбільш популярним варіантом релокації була Польща. «Кожен десятий бізнесмен в Польщі - українець» [44]. Система податкового регулювання пропонує:

- фіксована ставка 19% (якщо прибуток до 2000000 євро ставка 9%);
- ПДФО 17%, 32% в залежності від граничної суми у еквіваленті 18 тис євро;
- 20% для самозайнятих осіб [29].

Позитивний податковий клімат надає змогу легалізувати більшу частку малого бізнесу таким чином подолавши корупцію за зменшити тіньову економіку країни. Мале підприємство у Польщі користується спрощеною системою, що передбачає нижчий рівень податкового зобов'язання, зрозумілими правилами, що можуть застосовуватися легко та прозоро в щоденній практиці. У Польщі сектор підприємництва розглядається як стимул економічного розвитку країни, а не як метод прибутку окремого підприємства. Тому податкова система Польщі впроваджує всі необхідні інструменти податкового регулювання для його активного розвитку.

Податкове регулювання Чехії пропонує загальну систему та систему єдиного податку. За загальною системою платник повинен сплатити 15% податку на прибуток. А от система єдиного податку «паушальний податок» стала сума щомісячного платежу, яка включає в себе податок на прибуток, платіж на

соціальне та медичне страхування, 4, 132, 106 євро відповідно. Skorистатися таким оподаткуванням можна лише тоді коли річний дохід не перевищує 40416 євро. Також сплата даного податку може бути менша, якщо у платника наявна медична страховка [40].

Румунія зацікавлена в збагаченні суб'єктами господарювання на ринку, тому веде активну діяльність у привабливості власного регіону для малих підприємств та вводить інструмент податкового регулювання такий, як податкові пільги для деяких видів діяльності. Румунія має досить низькі ставки оподаткування для малого підприємництва для перебування на спрощеній системі ліміт прибутку становить 1 млн євро. Ставки 3% та 1% податку на прибуток в залежності чи наявні працівники на підприємстві, незалежно від наявності робочої сили сума податкового навантаження повинна бути не меншою ніж 200 євро. Також малий бізнес сплачує податок на виведений капітал (5%), ПДФО – 10%. Для ІТ-спеціалістів запроваджена податкова пільга і ставка – 0% .

У Португалії діє досить різностороння система податкового регулювання. Податок на прибуток 17%, 21% при умові що прибуток не перевищує 25 тис євро. Щодо податку на доходи фізичних осіб Податковим кодексом Португалії запропоновано 7 ставок, які залежать від розміру прибутку фізичної особи. Однією з особливостей оподаткування ІТ- галузі слугує те, що в регіоні Мадейра використовує португальські принципи оподаткування, але особливий податковий режим пропонує 5% ставку на прибуток для юридичних осіб [4].

Регулювання малого бізнесу Італії є досить цікавим. Перші 5 років ведення бізнесу дозволяє податкове навантаження за ставкою 5%. А далі платник податків повинен сплачувати від обороту підприємництва 15% податкового навантаження та 24% соціального податку Італія активно підтримує розвиток малого бізнесу через різноманітні фінансові стимули [26]. Фінансові компанії, що сприяють модернізації малому підприємству, отримують пільгове оподаткування, зокрема, звільнення від податку на 5% приросту їх участі щорічно. Крім того, значна кількість секторів економіки звільнена від сплати

податку на додану вартість. Це стосується експортерів, постачальників міжнародних послуг, страхових компаній, медичних закладів, поштових служб, а також операцій із золотом та іноземною валютою [35].

Грузія пропонує чотири спрощених системи податкового регулювання (табл. 3.1.).

Таблиця 3.1.

Спрощені системи Грузії для податкового регулювання малого підприємництва [49]

Податковий режим	Ставка податку	Умови застосування	Особливості
Мікробізнес	0%	Річний дохід до 436 тис грн, без найманих працівників.	Звільнення від товарного обліку та РРО. Податкова декларація та сплата податку здійснюється один раз на рік
Малий бізнес	< 7,27 млн грн - 1%; > 7,27 млн грн – 3%	Заборонені певні види діяльності.	Пільга на зарплати працівників(до 87200 грн на рік без ПДФО). Ведення журналу обліку, збереження первинних документів та наявність РРО є обов'язковим. Сплата податку та подання декларації – щомісячно.
Фіксований податок	14,5 – 29096 грн/рік, 3% з обороту	Лише не платники ПДВ, обмежений перелік видів діяльності	Без обмежень річного доходу. Необхідно зберігати первинні документи , РРО не обов'язковий. Сплата податку здійснюється авансом початку кожного місяця.
Податок на прибуток (ПнВК)	15% на розподілений прибуток	Доступний лише для юридичних осіб.	Обмеження на представницькі витрати(1% від загальних доходів або витрат, дивлячись який показник більший). Сплата податку – щоквартально, подання декларації раз на рік.

Податкове регулювання Грузії пропонує різноманітні спрощені податкові режими, що враховують особливості різних видів бізнесу та їх масштаби. Від

мікробізнесу з нульовою ставкою до компаній, що сплачують податок на прибуток лише при його розподілі, підприємництва можуть обрати оптимальний варіант залежно від своїх потреб та фінансових можливостей. Така гнучкість податкового регулювання підприємництва спрощує адміністрування та стимулює підприємницьку діяльність.

Україна прагне вдосконалити податкове регулювання малого підприємництва, орієнтуючись на досвід європейських країн, де цей сектор значно розвинений та становить суттєву частину економіки. У країнах Європи, таких як Франція, Великобританія, Швеція, Польща, Чехія, Румунія, Португалія, Італія та Грузія, впроваджено різноманітні податкові преференції для малого підприємництва, що сприяють їхньому розвитку та зменшенню адміністративного навантаження. Наприклад, Франція та Великобританія надають спрощені податкові режими та пільги, тоді як Швеція забезпечує рівні умови для всіх суб'єктів підприємництва із деякими винятками для малого бізнесу. Польща та Румунія пропонують низькі податкові ставки та спрощені системи для сприяння легалізації бізнесу і подолання корупції. Італія та Грузія також демонструють ефективні підходи через пільгові умови для нових та суб'єктів малих підприємництва, що стимулює економічну активність. Вивчення та адаптація цих підходів в Україні допоможе створити сприятливі умови для розвитку малого бізнесу та збільшення його внеску в національну економіку.

3.2 Проблеми податкового регулювання малого підприємництва в Україні та шляхи їх вирішення

Малі підприємництва слугують стимулом для розвитку національного господарства методом зростання конкуренції на ринку, забезпечення соціального захисту шляхом збільшення робочих місць. Збагачення різноманіття пропозиції на ринку теж забезпечує малий бізнес.

Так як малий бізнес є ключовим показником у зростанні економічного

благополуччі населення держави. З проведеного аналізу за одним з регіонів України, можна побачити, що малий бізнес відіграє значну роль у творенні доходів України та зростанні регіональної економіки. Малий бізнес є творцем конкурентного ринку не тільки між собою, а також між суб'єктами великого та середнього підприємництва. Це слугує хорошим стимулом для розвитку та покращення, але без втручання держави розвиток малих підприємств неможливий.

Внаслідок війни малий бізнес зазнав значних втрат. Втрата робочої сили спричинена міграцією всередині країни та закордон. Закриття та обмежений доступ до кордонів країни, призвів до обмеженості поставки сировини та експорту вітчизняних продуктів. Зменшення внутрішнього попиту на товари і послуги, через зменшення платоспроможності населення. Також основним наслідком ведення бойових дій є те, що відбувається втрата та пошкодження основних активів підприємств [12].

Проведений аналіз у другому розділі показав, що система податкового регулювання малого бізнесу не є досить ефективною для повного забезпечення позитивного стану економіки країни. Нерівномірне податкове навантаження на суб'єктів господарювання завдає значних втрат, як і для держави, так і для підприємств.

Неточність у законодавчих документах країни дозволяє ухилятися від сплати податкового навантаження середнім та великим підприємствам, що призводить до збільшенні тіньових підприємств через «несправедливість» в оподаткуванні. Щодо вирішення даної проблеми потрібно переглянути системи регулювання для кожного з суб'єктів господарювання, щоб зрівняти податкове навантаження.

Аналізуючи системи податкового регулювання країн Європи для реалізації малого бізнесу зазвичай існують дві системи податкового навантаження: загальна система, спеціальні податкові режими. В Україні також застосовуються цих два режими.

Оновлення податкового регулювання повинне спрямовуватися на

підтримку добробуту українського малого бізнесу та призвести до мінімуму викривлення конкурентного середовища на ринку. Але перед тим як впроваджувати нову систему потрібно вибудувати надійні на довірливі стосунки між платниками податку та податкових органів. Зміна підходу щодо роботи податкових органів з платниками є першим і основним етапом в майбутній ефективності системи регулювання.

Податковий контроль є важливою складовою у визначенні ефективності податкової системи країни. Проведення податкових перевірок у довоєнний час значно заважало підприємництву у ефективності їхньої діяльності, через, що зосереджуваність малого підприємництва на власній справі дещо знижувалася. З початком повномасштабного вторгнення однією з податкових пільг була відміна податкових перевірок, що також є не дуже хорошою ідеєю. Адже недобросовісна частина підприємств без перевірок у корисливих цілях використовувала дану пільгу. Тому задля ефективного податкового регулювання податкові перевірки потрібні, але дана система повинна базуватися на ризик-орієнтованому методі. Проведення аудиту всіх малих підприємств держави та визначення сфери діяльності де найбільше платники порушують законодавство та не дотримуються податкових вимог. Контролюючі органи будуть здійснювати перевірку лише тих осіб, що в результаті аналізу, можуть не дотримуватися Закону України [30].

Отже, перший етап передбачає втілення більш прозорої та справедливої системи контролю, за допомогою якого зменшиться непотрібний тиск на малі підприємства та відбудеться зосередження сил на реальні податкові порушення. Дані зміни потребують поступового впровадження.

Європейський досвід податкового регулювання малого підприємництва пропонує Україні цінні уроки та інструменти для стимулювання економічного зростання та розвитку бізнес-середовища. Країни ЄС активно застосовують різноманітні інструменти податкового регулювання, спрямовані на зниження податкового навантаження, спрощення адміністрування податків та створення сприятливих умов для стартапів та інноваційних компаній.

Важливим елементом європейської системи регулювання є спрощене оподаткування для малого підприємництва, яке передбачає мінімізацію адміністративних процедур і звітності. Наприклад, у Німеччині діє система обліку на основі касового методу для малих бізнесів з річним оборотом до певного порогу, що дозволяє їм сплачувати податки на основі фактично отриманих доходів, а не на основі нарахованих сум. Це значно полегшує фінансове планування та управління грошовими потоками для малих підприємств. Такий підхід вартий перегляду для адаптації в Україні.

Одним із ефективних інструментів стимулювання розвитку малого бізнесу є впровадження пільгового податкового періоду для новоствореного підприємства. Такий підхід дозволяє платникам - початківцям адаптуватися до ринкових умов, налагодити бізнес-процеси та зміцнити свої позиції, не відчуваючи значного податкового навантаження на старті. Італія є яскравим прикладом успішного застосування цього інструменту. Протягом перших п'яти років діяльності малі підприємства в Італії сплачують податок на прибуток за зниженою ставкою 5%. Це суттєво зменшує фінансовий тиск на молодий бізнес та дозволяє спрямувати більше ресурсів на розвиток та інвестиції. Після закінчення пільгового періоду ставка податку зростає, але підприємство вже має достатньо міцну основу для успішної діяльності.

Важливим аспектом пільгового періоду є не лише зниження податкових ставок, але й супровід з боку податкових органів. Консультації, роз'яснення та допомога у вирішенні податкових питань на початкових етапах дозволяють підприємствам уникнути помилок та забезпечити правильне ведення податкового обліку. Такий підхід сприяє формуванню довірчих відносин між бізнесом та державою, а також підвищує податкову дисципліну.

Впровадження пільгового податкового періоду та супровід з боку податкових органів може стати ефективним інструментом підтримки малого бізнесу в Україні, сприяючи його розвитку та збільшенню внеску у економіку країни.

Позитивним аспектом щодо реєстрації малого бізнесу є діджиталізація усіх

сфер державних структур. Організація онлайн реєстрації, подачі звітності щодо власного підприємництва зменшує бюрократію та спрощує податкові процеси для платника. Також введення в дію національної стратегії доходів до 2030 року спростить реєстрацію, «підприємець буде набуватись фізичною особою автоматично шляхом відкриття в банківській установі рахунку із статусом «для ведення підприємницької діяльності» [30].

Важливою складовою оновлення податкового регулювання є підвищення прозорості та передбачуваності податкової політики. Це включає в себе стабільність податкового законодавства, чіткі правила та процедури, а також ефективну комунікацію між податковими органами та платниками податків.

Впровадження європейських практик податкового регулювання в Україні, хоч і має значний потенціал для стимулювання малого бізнесу, не позбавлене певних ризиків та викликів. Одним з головних ризиків є потенційне зниження податкових надходжень до бюджету. Зниження податкових ставок, особливо на початкових етапах реформи, може призвести до тимчасового дефіциту бюджету. Це вимагатиме від уряду пошуку альтернативних джерел фінансування або скорочення видатків, що може бути політично складним та мати негативні соціальні наслідки.

Інтеграція європейських практик у податкове регулювання України може стати потужним імпульсом для розвитку малого бізнесу та зміцнення економіки країни в цілому. Довгострокова євроінтеграція України повинна забезпечити орієнтацію українського бізнесу під європейські стандарти, створюючи податково привабливу систему для ведення бізнесу. Зі слів О. Стефанішин: «З гордістю можу сказати, що євроінтеграція йде по плану. Тобто, попри всі турбулентності, ті амбітні цілі – ми їх досягли. По-перше, ухвалене рішення про відкриття перемовин щодо членства України в ЄС. На сьогодні вже розпочато перший етап, який стосується скринінгу нашого законодавства на відповідність європейським стандартам, і фактично вже у червні очікуємо відкриття перших переговорних розділів» [42].

Підсумовуючи, нинішня система оподаткування малого бізнесу є

неефективною через нерівномірне податкове навантаження, що призводить до значних втрат як для держави, так і для підприємництва. Зокрема, неточності в законодавстві дозволяють середнім та великим підприємствам уникати сплати податків, що сприяє зростанню тіньової економіки. Рекомендується переглянути системи оподаткування з метою рівномірного розподілу податкового навантаження, впровадити спеціальні інструменти податкового регулювання для підняття податкової культури серед платників. Важливою складовою оновлення податкового регулювання малого бізнесу є вдосконалення податкового контролю, який повинен базуватися на ризик-орієнтованому методі для зменшення тиску на малі підприємства та зосереджені на виявленні реальних порушень. Крім того, у розділі підкреслено значення цифровізації податкових процесів, що сприяють зменшенню бюрократії та спрощенню взаємодії з державними органами. Впровадження таких заходів сприятиме створенню більш прозорої, справедливої та ефективною системи регулювання, що підтримуватиме розвиток малого бізнесу в Україні.

ВИСНОВКИ

В Україні податкове регулювання малого підприємництва має ряд специфічних особливостей, які сприяють швидкому запуску бізнесу. Спрощена система реєстрації та відсутність значного бюрократичного тягаря дозволяє підприємствам швидко почати свою діяльність. Це особливо важливо для малого бізнесу, оскільки це забезпечує оперативність у прийнятті рішень та адаптації до ринкових умов.

Під час війни спрощена система оподаткування показала свою ефективність у підтримці малого бізнесу. Введенні урядом податкові пільги, які дозволили підприємствам продовжувати свою діяльність навіть у складних умовах. Однак відміна пільг у серпні 2023 року призвела до значного скорочення кількості малого підприємництва, що вказує на необхідність продовження підтримки бізнесу у кризових ситуаціях. Запровадженні податкові пільги негативно впливали на стан доходів бюджету. Також прогалини у законодавстві разом запровадженими податковими пільгами призвели до переходу середніх та великих підприємств на спрощену систему, що почало значно викривляти здорову конкурентоспроможність ринку господарювання.

Для забезпечення стабільного розвитку малого бізнесу в Україні необхідно оновити систему податкового регулювання. Важливо зазначити рівномірний розподіл податкового навантаження, впровадити спеціальні режими оподаткування проаналізувавши направленість кожного з регіонів України. Територіальний аналіз показує значні відмінності у виборі діяльності малого бізнесу в різних областях України. Наприклад, проведений аналіз у другому розділі показав, що внаслідок війни приріст малих підприємств у галузі сільського господарства на території України знизився на 25%. Проводячи аналіз Тернопільської області у довоєнний період доходи малого бізнесу за вище зазначеною діяльністю складали 21% від всіх доходів. Це підкреслює важливість регіональної спеціалізації та необхідність підтримки найбільш прибуткових

видів діяльності для кожного регіону. Реолокація малого підприємництва змінила структуру регіональної спрямованості, тому досліджування регіонів щодо видовою діяльності, буде актуальною. Вивчення поведінки малого підприємництва, впровадження спеціальних режимів оподаткування, мають свої переваги. Вони значно полегшають реалізацію та забезпечують простоту обліку та сприяють ознайомленню малих підприємств з порядком справляння податків. Такі режими дозволять знизити податкове навантаження і зробити систему більш прозорою і зрозумілою для підприємств.

Відновлення податкового контролю та впровадження ризик орієнтованого підходу може зменшити тиск на добросовісні підприємства. Такий підхід дозволить зосередитися на виявленні реальних порушень, знижуючи навантаження на ті підприємства, які чесно сплачують податки.

Цифровізація податкових процесів значно спрощує адміністрування податків для малих підприємств. Впровадження сучасних технологій дозволить створити прозору і ефективну систему оподаткування, що сприятиме розвитку малого бізнесу і підвищенню податкових надходжень. Тай діджиталізація державних структур дозволила спростити процес реалізації ризик-орієнтованого методу податкового контролю для малих підприємств.

Малий бізнес є ключовим елементом економіки України, забезпечуючи значну кількість робочих місць і сприяючи економічному розвитку та благополуччі населення. Останні роки він зазнає значних потрясінь внаслідок: спершу пандемії COVID-19, а тепер повномасштабного вторгнення. В якому російський агресор знищує всю критичну та промислову інфраструктуру країни. Що значно впливає на ведення малого бізнесу навіть без державного навантаження.

Впровадження державної та закордонної підтримки є значним поштовхом для започаткування та реалізації малого бізнесу. А от для подальшого розширення держава повинна забезпечувати сприятливі умови, а саме рівномірну податкову систему для малих підприємств, яка б враховувала всі особливості при веденні власної справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова А.С. Актуальність поведінкових аспектів в системі податкового регулювання держави. 2024. URL: https://www.researchgate.net/profile/Jan-Urban-Sandal/publication/380513338_2024_Conference_CHERNIVTSI/links/663f71ff35243041539abc1d/2024-Conference-CHERNIVTSI.pdf#page=392 (дата звернення: 06.05.2024).
2. Бечко П.К., Бечко В.П. Податковий менеджмент у системі податкового адміністрування. 2021. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2021/15.pdf (дата звернення: 06.02.2024).
3. Виконання доходів місцевих бюджетів. Міністерство Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhetiv> (дата звернення: 06.05.2024).
4. Відкриття бізнесу на Мадейрі. Finevolution. URL: <https://finevolution.pl/ua/business-madeira/> (дата звернення: 06.03.2024).
5. Вірт М.Я., Клепанчук О.Ю. Податкове регулювання розвитку малого бізнесу. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/Vlca_ekon_2017_53_15.pdf (дата звернення: 03.03.2024).
6. Головне управління ДПС у Тернопільській області: офіційний сайт. URL: <https://tr.tax.gov.ua/> (дата звернення: 06.03.2024).
7. Грін О., Довбуш Г. Податкове стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Економічні науки*. 2020. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/857> (дата звернення: 03.03.2024).
8. Державна казначейська служба України: офіційний сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2024).
9. Державна податкова служба України: офіційний сайт. URL: <https://www.tax.gov.ua/> (дата звернення: 05.03.2024).
10. Державна служба статистики України: офіційний сайт.

URL:<https://www.ukrstat.gov.ua/>.(дата звернення: 20.03.2024).

11. Дія – Державні послуги онлайн. URL: <https://diia.gov.ua/yak-obratit-pravilnij-kved-dlya-svogo-biznesu> (дата звернення: 20.02.2024).

12. Дубяга Д.В. Малий бізнес в умовах нестабільності: міжнародний досвід підтримки. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/36319/1/Stratehichniy%20rokhvytok%20Ukrainy%20heneruvannia%2C%20implementatsiia%2C%20raelizatsiia_2023-196-197.pdf (дата звернення: 15.03.2024).

13. Дусанюк Д.О. Модернізація оподаткування доходів фізичних осіб підприємців. 2023. URL: http://vtei.com.ua/doc/2023/vatra2004/zb15_170.pdf#page=96 (дата звернення: 01.03.2024).

14. Єдиний податок 4 групи для ФОП і сплата земельного податку. URL: <https://kyivobl.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-440942.html> (дата звернення: 05.03.2024).

15. Звіт ГУ ДПС у Тернопільській області за 2023 рік. URL: <https://tr.tax.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/752350.html> (дата звернення: 18.03.2024).

16. Звіт про виконання Плану роботи Головного управління ДПС у Тернопільській області на 2022 рік. URL: <https://tr.tax.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/654433.html> (дата звернення: 18.03.2024).

17. Звіт про виконання Плану роботи Головного управління ДПС у Тернопільській області на 2021 рік. URL: <https://tr.tax.gov.ua/diialnist/plani-ta-zviti-roboti/571325.html> (дата звернення: 18.03.2024).

18. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства у 2021 році. URL: <https://www.te.ukrstat.gov.ua/statinfoDP.html> (дата звернення: 19.03.2024).

19. Коваль Н.І. Методичні аспекти обліку та проблеми адміністрування єдиного податку фермерськими господарствами – суб'єктами малого підприємництва. 2023. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/card.php?id=32597>

(дата звернення: 10.03.2024).

20. Кожевiна Наталiя: «Малий бiзнес в Україні займає 5-6% ВВП». Федерацiя профспiлок працівників малого та середнього підприємництва України. URL: <http://federation.org.ua/tochkazory/kozhevina-nataliya-malii-biznes-v-ukraini-zaimae-5-6-vvp.html> (дата звернення: 15.03.2024).

21. Козак А., Гевлич. Л. Роль та місце малого бiзнесу в економіці України та світу. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/11281/11171> (дата звернення: 15.03.2024).

22. Коляда Т. Тенденції податкового регулювання малого підприємництва в умовах посткризового періоду розвитку України. Library portal OF National academy of sciences of Ukraine. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VKNU_Ekon_2012_139_14.pdf (дата звернення: 06.03.2024).

23. Ларцев А.В., Ларцева О.М. Світовий досвід оподаткування малого бiзнесу. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/44-chotirnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/213-svitovij-dosvid-opodatкування-malogo-biznesu> (дата звернення: 18.03.2024).

24. Лiдiя В. Яку систему оподаткування обрати для свого ФОП? Імперiя закону. 2023. URL: <https://www.imperia-zakonu.com/post/iaku-systemu-opodatкування-obraty-dlia-svogo-fop> (дата звернення: 05.03.2024).

25. Майже 700 підприємств перемістились у безпечні регіони в рамках програми релокації. 2022. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=36922bf4-9d07-4cea-8ab1-7d769728b3d0&title=Maizhe700-PidprimstvPeremistilisUBezpechniRegioniVRamkakhPro> (дата звернення: 15.03.2024).

26. Мелень О.В., Наконечна М.С. Оподаткування малого бiзнесу. 2021. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/80c461f1-51d4-419d-a538-fa1f981934c0/content> (дата звернення: 02.03.2024).

27. Мельник М. Сучасне податкове регулювання: напрями та інструменти. II міжнародний податковий конгрес. 2021. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/95178729/2021_II_International_Tax_Congress_%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf?1670005889=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3D95178729.pdf&Expires=1717280456&Signature=JO7KXZZ7ie2hH42YgSnBlpm9wmiUkRgIBR9qNMu-qDI45Y89p6~ccQGdDPDr8UbK7WsnWcO~LVQrjbqXWoTV7azUvB2o6IAxBLTKo3yZVYE2Ilx-9XBscuwXbqePrMS5ulRB66O-RUf5uavad3PKcGdGdVMA8XB~Sobuiu5QIvlcV38LEIjd4ABGNDI8hEuCsw24ocrk-ehzwBji~KUTXC8KUUVWSx4UGfnptbRHVcNkrNPbRA1hy923Acqqtqh1z4kXVHRrUCW60lhvKada6HrTzDQaI60yU9SBQxwNHpo9l13djh~ZFFtBsOLgiwrLpbur~ZQcEA5glEyOBnIQ__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA#page=147 (дата звернення: 20.02.2024).

28. Міністерство економіки України: офіційний сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 15.02.2024).

29. Мірошніченко О. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі. 2023. URL: https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/3570/1/Miroshnychenko_O_Shyhorieva_V_Systema_opodatkuвання_maloho_biznesu_dosvid_2023.pdf (дата звернення: 15.02.2024).

30. Національна стратегія доходів до 2030 року. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf (дата звернення: 15.02.2024).

31. Опендатабот: Українці у червні відкрили рекордну кількість ФОПів за останні три роки. 2023. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/fop-record-2023?fbclid=IwAR0jb00EPHoP2uq-3rmmSGzFpcNPctR9et6U3BIKCumZLN2bf2oRMtU1k78> (дата звернення: 15.03.2024).

32. Основні новації Закону № 3219: спрощена система оподаткування, 2023. URL: <https://sumy.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/702150.html> (дата звернення: 27.02.2024).

33. Оподаткування бізнесу в Україні. 2019. URL: <https://blog.ipay.ua/uk/opodatкування-v-ukraini/> (дата звернення: 07.03.2024).

34. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.02.2024).

35. Поліщук О.В., Василевський В.О. Оподаткування малого бізнесу у провідних країнах світу. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_07/36.pdf (дата звернення: 15.03.2024).

36. Присяжна Л. У Державній податковій службі порівняли ставки основних податків в Україні та країнах ЄС: Останні новини бізнесу України.2023. URL: https://biz.ligazakon.net/news/220381_u-derzhavny-podatkovy-sluzhb-porvnyali-stavki-osnovnikh-podatkv-v-ukran-ta-kranakh-s (дата звернення: 18.03.2024).

37. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 04.02.2024).

38. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 02.05.2024).

39. Рахункова палата: офіційний сайт. URL:<https://rp.gov.ua/home/> (дата звернення: 21.02.2024).

40. Спрощені режими оподаткування – що там у ЄС?:Економічна правда. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/04/3/711972/> (дата звернення: 10.04.2024).

41. Стеблянюк А.В., Солдатенко М.Д. Правове регулювання спеціальних податкових режимів в податковому праві України та зарубіжних країн. 2021. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2572/2555> (дата звернення: 15.03.2024).

42. Стефанішина О. Українська економіка та бізнес мають формувати бачення інтеграції України у ринок ЄС. 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/olha-stefanishyna-ukrainska-ekonomika-ta-biznes-maiut-formuvaty-bachennia-intehratsii-ukrainy-u-rynok-ies> (дата звернення: 04.04.2024).

43. Татяниченко О.А. Проблеми податкового законодавства в умовах воєнного стану. 2023. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/01/91.pdf> (дата звернення: 15.03.2024).

44. Українці відкривають в Польщі до трьох тисяч компаній на місяць. 2024. Дзеркало тижня. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/ukrajintsi-vidkrivajut-v-polshchi-do-trokh-tisjach-kompanij-na-misjats.html> (дата звернення: 15.04.2024).

45. Українці у червні відкрили рекордну кількість ФОПів за останні три роки. Opendatabot. 2023. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/fop-record-2023?fbclid=IwAR0jb00EPHoP2uq-3rmmSGzFpcNPctR9et6U3B1KCumZLN2bf2oRMtU1k78> (дата звернення: 15.03.2024).

46. Фермерські господарства Тернопільської області. *Триполі*. URL: <https://tripoli.land/ua/farmers/ternopolskaaya> (дата звернення: 05.03.2024).

47. Черкашин В., Дубровський В. Щодо оцінки досвіду різних країн у питаннях оподаткування мікро та малого бізнесу. 2019. URL: <https://economics.org.ua/images/Analitika-MSB-EEP-final.pdf> (дата звернення: 15.03.2024).

48. Шаповалова А.П., Закревська О. М. Звітність за ПДФО та ЄСВ: сучасний підхід. 2023. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/994/1012> (дата звернення: 07.03.2024).

49. Шляхи імплементації зарубіжного досвіду розробки стратегій управління розвитком малого та середнього бізнесу. 2024. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/download/8808/8855> (дата звернення: 15.04.2024).

50. Як правильно зареєструвати бізнес в Україні. Дія.Бізнес. URL:

<https://business.diia.gov.ua/cases/biznes-pocatkivec/ak-pravilno-zareestruvati-biznes-v-ukraini> (дата звернення: 15.03.2024).

51. Open Budget: державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2024).

52. Opendatabot. Analytics. <https://opendatabot.ua/analytics>. URL: <https://opendatabot.ua/analytics> (date of access: 06.06.2024).

53. View of reforming the simplified taxation system under the conditions of the marital state. Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University. URL: <https://echas.vnu.edu.ua/index.php/echas/article/view/815/662> (date of access: 06.03.2024).